

Da je v svojih delih lahko pojasnil toliko doslej neznanega v geodeziji, je moral obiskovati več arhivov. Tako je dneve in dneve predsedel, iskal, zapisoval in kopiral listine v arhivih na Dunaju, v Gradcu, Trstu, Gorici, Ljubljani in še kje. Tudi to duhamorno delo je opravljal z ljubeznijo, večinoma brez ustreznega plačila.

Še vedno ima veliko energije, še vedno vztrajno dela. Za objavo ima že pripravljene knjige: Pogledi na starejšo slovensko kartografijo, Pregled tuje vojaške kartografije, ki obravnava Slovenijo in prevod Steinbergovega Cerkniškega jezera. Upravičeno je za svoje bogate sadove prejel najvišja priznanja Zveze inženirjev in tehnikov in Zveze geodetov Slovenije.

Ko Branku ob tem jubileju čestitam za uspešno raziskovalno delo v geodeziji, sem prepričan, da se mi pridružuje večina geodetov z željo, da bi še dolgo ostal zdrav in deloven ter prispeval še nova spoznanja o geodeziji na Slovenskem. Sočasno pa se mi porajajo nekatera vprašanja: se bo geodezija pridružila naporom za objavo njegovih že napisanih knjig, bo znala ceniti napore za Slovensko geodetsko zbirko in jo vzdrževati, pravilno vrednotiti vse velike napore preteklosti ... Le tako bo lahko iz naših strokovnih korenin preteklosti raslo krepko drevo geodezije prihodnosti.

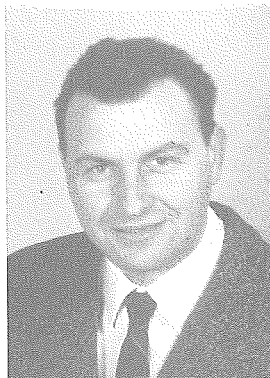
*Peter Svetik
Ljubljana*

Prispelo za objavo: 1997-11-17

Belec Teobald – Balči in Črnivec Miroslav – Miro – kolegoma in prijateljema v slovo

Poznale sta ju tri generacije geodetov. Ob njuni še tista, od katere smo dedovali, in tista, ki jim zapuščamo lastno dediščino. Skupaj sta študirala, nabirala izkušnje v praksi, v prelomnem obdobju skupaj vodila slovensko geodezijo, prijateljevala in se tudi skupaj poslovila. Le štirinajst dni je preteklo, ko smo se poslavljali od Mira konec letošnjega avgusta, ko mu je prve dni septembra sledil Balči.

Z obema sem imel priložnost kar najtesneje sodelovati, najprej z

vsakim ločeno, potem pa se je v tistih 70. letih izoblikoval trojček. Balči je vodil Geodetski zavod Slovenije (GZS), Miro Republiško geodetsko upravo (RGU), sam pa sem vodil Republiški zavod za regionalno-prostorsko planiranje (RZ RPP). Bila

so plodna leta za geodezijo. Prijateljevali smo in sodelovali na strokovni in oblastni ravni: načrtovalci in financerji geodetskih del (RGU), izvajalci (GZS) ter uporabniki (RZ RPP) – treba je dodati, da se je v tistem obdobju oblikoval prvi slovenski regionalni prostorski plan, ki je bil tudi glavni uporabnik geodetskih kart in načrtov. Seveda je bila še vrsta posameznikov-raziskovalcev, strokovnjakov in managerjev, ki so s svojim deležem v enaki meri prispevali k renesansi slovenske geodezije, enostavno pa jim ni bilo dano biti prav na vrh. Vendar je vse minljivo. Naš „revolucionarni triumvirat za geodezijo” se je najprej razrahljal in kmalu razpadel, kot je razpadel triumvirat Dante-Marat-Robespierre v francoski revoluciji, povezave med konzuli v starem Rimu ali pa, kot vse kaže, tudi slovenski pomladni trojček. Med geodeti je bilo in je še mnogo razlag, tudi ugibanj o razlogih. So bili ti mar konceptualni, osebno-prestižni, mar pretrgane družinske povezave? V življenju ni nič črno-belo, vzroki in posledice se prepletajo, vendar si dovolim izraziti svoj „prav” o vzrokih za razpad koalicije, kakor bi se danes izrazili.

Po II. svetovni vojni je bil vrh slovenske geodezije „razparceliran” na njen upravni vrh RGU, ki je pokrival področje zakonodaje, programiranje in financiranje geodetskih del ter področje nadzora, in na njen izvajalski vrh GZS, ki je bil sicer pogodbeni izvajalec, vendar monopolni. Treba je vedeti, da so bili tovrstni republiški zavodi tedaj „strokovni podaljšek” državne uprave. Vlada je imenovala direktorja, potrjevala statut in določala svoje predstavnike v organe upravljanja. In prvi razkorak se je zgodil že v 50. letih, ko sta se razšla „stara” zaveznika, Dušan Senčar, kot takratni direktor GZS-ja, in Miroslav Črnivec st. kot takratni direktor RGU-ja. To se je zgodilo že v obdobju izrazitega državnega centralizma in monopolnega političnega odločanja.

Sledilo je obdobje samoupravljanja in uvajanja novega družbenega sistema z močnimi socialnimi ukrepi, a na šibkih oziroma nerealnih gospodarskih temeljih. Ekonomska teorija pa pozna le socialnoekonomski razvoj. Stopnja socialne varnosti je pač odvisna od gospodarske učinkovitosti in današnja generacija plačuje „socialno posojilo” iz obdobja samoupravljanja, predvsem z visoko stopnjo nezaposlenosti in s padcem življenjske ravni zaposlenih z nizkimi plačami. V geodeziji pa se je samoupravljanje pojmovalo tudi takole: država (RGU) naj poskrbi za denar, izvajalci (GZS) pa kot zavedni samoupravljalci prevzamejo odgovornost za cene, kakovost in časovno opravljeno izvedbo del. Naročniki (RGU) so se postavili v obrambo države, izvajalci (GZS) pa so se sklicevali na samoupravljalске pravice. Razkorak ni bil nič manjši, kot je nastajal med takratnimi občinami in državo, ali pa med samoupravnimi interesnimi skupnostmi in vlado. Živelimo smo v obdobju, ko si se odločal med zvestobo svojemu ožjemu kolektivu in moralnim ravnanjem do širše družbene skupnosti.

Morda je preteklo premalo časa za objektivno oceno tedanjih razmer, morda sem bil takrat preveč v igri in sem zaznamovan s subjektivnostjo. Prav bi bilo, da spregovorijo še drugi, ki so bili – čeprav po hierarhiji na „nižjem reperju” – soustvarjalci in resnični izvajalci. Mnogo je posameznikov, tu so tudi geodetske organizacije, raziskovalne in izobraževalne institucije. Vse to pa v trenutku slovesa postaja obrobno in besedam, izrečenim na Žalah, je treba še kaj dodati.

TEOBALD BELC je kmalu po diplomi nastopil službo na GZS-ju, bil terenec – izvajalec, vodja strokovnega sektorja, na čelu samoupravnega organa GZS-ja in na koncu dolga leta direktor tega največjega geodetskega podjetja. In po 27 letih dela in življenja je prišlo do notranjih razhajanj, brez slovesa je nadaljeval na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, vodil pomemben projekt CRPOV (Urad za celosten razvoj podeželja in obnovo vasi), doživeljal pohvale in kritike. Sama po sebi se ponuja razlaga – značaj: bil je samosvoj, včasih oblasten, tudi zameriti je znal. Pa koga med nami ne „kitijo“ takšne lastnosti, le bolj so zaznavne pri osebah „na položajih“, na udaru so. Koliko je Dian in Terez po svetu, pa za njih sploh ne vemo. Zavestno sem izpustil tisto njegovo človeško stran, ki ga zadeva kot moža, očeta in prijatelja, iščem povezavo med navedenimi značajskimi potezami in dediščino, ki jo je zapustil mlajši generaciji geodetov.

V geodeziji danes ni nezaposlenih, izvajalci imajo sodobno tehnično in tehnološko opremo in delajo v novih prostorih. Še „pomnimo tovariši“ barake na mestu, kjer stoji danes stolpnica na Šaranovičevi. Pozimi mraz, poleti vroče, ne le geodetom, tudi načrti so se krčili in raztezali. Balči se je zarekel, da bo zgradil stolpnico, bil je izvrsten manager, za dobro kolektiva je znal tudi izsiljevati.

Slovenski geodeti smo se otresli federacije že precej pred nacionalno osamosvojitvijo v letu 1991. Balči je vztrajal, da ni razlogov za zvezne pristojnosti na področju geodezije, sprožil ustavno vprašanje in Zvezna geodetska uprava v Beogradu je dobila organ odločanja, sestavljen iz predstavnikov republik in pokrajin, le-te pa samostojnost na področju zakonodaje in načrtovanja geodetskih del, pač glede na lastne potrebe, ki so izhajale iz stopnje njihove razvitosti in povezovanja v širši mednarodni prostor. Ne vem, kdo drug med nami bi uspel!

Za zaključek anekdota: v letu 1964 je bilo na GZS-ju res hudo. Bližala se je terenska sezona, Zavod pa je bil brez dela, brez pogodb. Najavila sva se takratnemu direktorju RGU-ja, Balči kot predsednik samoupravnega organa, podpisani kot takratni direktor GZS-ja. Sprejel naju je v svoji pisarni s starim pohištvom. Balči je najprej kar s prsti privil vijake na razmajanem naslanjalu stola, razložila sva mu položaj na Zavodu in izrazila, sicer dovolj obzirno, protest proti takšnim razmeram v geodeziji in razložila usmeritve, ki jih je pripravil GZS. Sledilo je administrativno pojasnilo, da Slovenijo omejujejo zvezni predpisi, v republiškem proračunu pa imajo prednost za republiko pomembnejše naložbe, pa še kaj. In hkrati sva ustrelila: bomo pač ukiniteli Republiško geodetsko upravo. Tišina, bil je takšen šok, da sicer vzklipljivi direktor RGU-ja sploh ni vprašal, kdo bo ukinitel geodetsko upravo in kako. Prav mirno je odgovoril: „Ja, to pa po zakonu ni mogoče.“ Z Balčijem sva se nasmehnila in se poslovlila. Kako smo potem zavodovci osvajali oblast, pa sem zapisal v letošnji 2. št. Geodetskega vestnika. Miro je bil takrat še v Afriki.

MIRO ČRNIVEC se je po diplomi leta 1958 zaposlil na IGF-u, delal kot asistent na FAGG-u v obdobju 1960-1964, odšel v misijo tehnične pomoči manj razvitim državam v Tanzanijo, dva mandata vodil RGU, se vrnil za dve leti na FAGG in prevzel vodenje IGF-a (1980-1988). Svojo delovno pot je končal leta 1993 na GZS-ju. Energija za delo mu ni splahnela, honorarno se je zaposlil na GZS-ju in široko

pridobljeno znanje s področja fotogrametrije, geodezije in kartografije je usmeril v planinsko kartografijo in v polni delovni vnemi omahnil.

In kakšen je bil ta naš Miro? Navzven je deloval vzkipljivo, tisti, ki smo ga dobro poznali, smo se muzali, da je „gromovnik“, kot njegov oče Miroslav st. V tem primeru v celoti velja pregovor, „da jabolko ne pade daleč od drevesa“. Oba sta bila nepoboljšljiva humanista. In tudi v življenju je hodil prav po isti plastnici: oba visoko cenjena strokovnjaka, oba pedagoga in oba sta vodila IGF in RGU. Še več, oče Miro je okusil grenkobo internacije (tudi mama) med II. svetovno vojno, sin Miro pa isto usodo po končani vojni, še v svojih gimnazijskih letih. Mira to ni potrlo. Vztrajen, kot je bil, je zmož, energijo pa je nabiral poleti na gorskih vrhovih od Centralnih Alp, Velebita, Dolomitov, Balkanskih gora, pozimi pa na turnih smukah, v Sloveniji pa najbrž ni kuclja, na katerega se ni povzpel.

Nam geodetom je poleg posredovanja izkušenj na vodilnih položajih zapustil dediščino na znanstvenoraziskovalnem področju, planincem pa kopico planinskih kart, pred katerimi strokovnjaki iz tujine snamejo planinsko čepico, pa tudi turnosmučarski vodnik. V spominu nam bo ostal tudi kot resnicoljuben poštenjak. Naj mi bo dovoljeno, da ob tej priliki prvič objavim odgovor predsednika slovenske Vlade (IS SRS) Staneta Kavčiča, ko sem mu leta 1969 ob svojem odhodu iz RGU-ja predlagal, da povabimo na čelo slovenske geodezije Mira. Stane Kavčič, prvi znanilec slovenske pomladi, je vedel za Mirovo leto 1948, a je odgovoril preprosto, kakršen je bil: „Če je strokovnjak, pa še poštenjak, naj pride.“ Pisal sem mu v daljno Afriko, vrnil se je med nas geodete in v slovenske gore.

In v slovo še tale anekdota: smučali smo s Kanjavca, tistega dvoglavega soseda Triglava. Ko smo se na Velem Polju preštevali, smo se spraševali, kako je šlo prek Hribaric po tisti hudi strmini. Mlajši so se pobahali „kot Križaj“, Miro pa je priznal: „Čez sedlo me je odneslo in tistih 200 m višine sem presmučal kar z glavo naprej, smuči pa so bingljale pozadi.“

Balči in Miro sta nam zapustila bogato dediščino.

*Dr. Milan Naprudnik
Ljubljana*